

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УЖГОРОДСЬКИЙ ІНСТИТУТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

УХВАЛЕНО

на засіданні Вченої ради УжІКіМ
Протокол № 1 від 31.08.2020 р.

УВЕДЕНО В ДІЮ

наказом директора УжІКіМ
від 03.09.2020 р. № 09-01/113

**ПОЛОЖЕННЯ
про порядок призначення і виплати стипендій студентам
Комунального закладу вищої освіти
«Ужгородський інститут культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради**

Ужгород - 2020

1. Загальні положення

1.1. Положення про порядок призначення і виплати стипендій студентам Комунального закладу вищої освіти «Ужгородський інститут культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради (далі — Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 року, Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VI від 01.07.2014 року, Закону України «Про фахову передвищу освіту» № 2745-VIII від 06.06.2019 року, Постанови Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 року № 882 (з наступними змінами) «Питання стипендіального забезпечення», Постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 року №1047 (з наступними змінами) «Про розміри стипендій у державних та комунальних навчальних закладах, наукових установах», Постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1045 (з наступними змінами) «Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) закладів фахової передвищої та вищої освіти», Постанови Кабінету Міністрів України від 28.10.1994 № 744 (з наступними змінами) «Про затвердження Положення про порядок призначення академічних стипендій Президента України студентам вищих навчальних закладів та аспірантам», Постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.1994 № 226 (з наступними змінами) «Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» та інших нормативно-правових актів.

1.2. У випадку внесення змін або доповнень у нормативно-правові акти, що регламентують порядок стипендіального забезпечення студентів, відповідні зміни (доповнення) вносяться до даного Положення. До внесення відповідних змін (доповнень) і введення їх в дію, слід дотримуватись і керуватись відповідними нормативно-правовими актами, що регламентують порядок стипендіального забезпечення студентів.

1.3. Дія цього Положення поширюється на всіх студентів Комунального закладу вищої освіти «Ужгородський інститут культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради (далі — Інститут) денної форми навчання за всіма рівнями вищої освіти, які навчаються за рахунок коштів загального фонду місцевого бюджету (регіонального замовлення).

1.4. Студентам, які навчаються згідно з угодами, укладеними між Інститутом та фізичними або юридичними особами, стипендії можуть виплачуватися за рахунок коштів таких осіб, якщо це передбачено умовами укладеної угоди.

Студентам, які навчалися згідно із зазначеними угодами і в установленому порядку переведені (поновлені) на навчання за регіональним замовленням за денною формою навчання в межах Інституту або до іншого навчального закладу, призначення і виплата стипендій здійснюються згідно з цим Положенням, а саме:

- академічної — з місяця, що настає за датою переведення (поновлення) студента на навчання відповідно до наказу директора Інституту;

- соціальної — за процедурою та у строки, що визначені цим Положенням.

1.5. Студентам Інституту призначаються такі стипендії:

1) академічні — за результатами навчання;

2) соціальні — на підставі законів, що встановлюють державні пільги і гарантії щодо призначення соціальних стипендій для окремих категорій громадян.

1.6. Правила призначення академічних стипендій в Інституті розробляються відповідно до нормативно-правових актів зазначених в п. 1.1., затверджуються Вченою радою Інституту за погодженням з органом студентського самоврядування.

Для вирішення питань щодо призначення та позбавлення академічної або соціальної стипендії (у тому числі спірних), надання матеріальної допомоги студентам, заохочення кращих з них за успіхи у навчанні, участь у громадській, спортивній і науковій діяльності наказом директора Інституту утворюється Стипендіальна комісія.

До складу Стипендіальної комісії входять: голова комісії — директор, заступник голови комісії — заступник директора з навчальної роботи; члени комісії — головний бухгалтер; юрисконсульт, завідувачі кафедр; завідувач відділення фахової передвищої освіти, методист, голови циклових комісій; голова профспілки, представники студентського самоврядування, первинних профспілкових організацій осіб, які навчаються. При цьому кількість осіб, які представляють у стипендіальній комісії органи студентського самоврядування та первинних профспілкових організацій осіб, які навчаються, повинна становити не менше ніж 50 відсотків складу стипендіальної комісії.

У своїй роботі стипендіальна комісія керується законами та іншими нормативно-правовими актами, що визначають права і обов'язки осіб, які навчаються, цим Положенням, Статутом Інституту.

За поданням Стипендіальної комісії директор Інституту затверджує реєстр студентів, яким призначаються стипендії, у випадку, коли рішення Стипендіальної комісії не суперечить вимогам законодавства та цього Положення.

1.7. Стипендії виплачуються один раз на місяць.

Студентам Інституту стипендія призначається з першого числа місяця, що настає після закінчення семестрового контролю згідно з навчальним планом, на період до визначення результатів наступного семестрового контролю, крім випадків, зазначених у цьому Положенні.

У випадку, коли строк закінчення навчання студента, який отримує академічну або соціальну стипендію, настає до закінчення місяця або стипендіат вибуває з Інституту до закінчення строку навчання, йому виплачується стипендія у повному обсязі за останній місяць навчання.

У період тимчасової непрацездатності, підтвердженої довідкою закладу охорони здоров'я, студент отримує академічну або соціальну стипендію у призначеному йому розмірі.

На час проходження практики або провадження іншої трудової діяльності з дозволу Інституту, стипендіат зберігає право на отримання стипендії.

Стипендіатам, призваним на військову службу у зв'язку з оголошенням мобілізації, протягом строку перебування на військовій службі виплачується стипендія у розмірі, встановленому згідно з цим Положенням за результатами навчання в останньому перед призовом навчальному семестрі.

Студентам, які навчалися за регіональним замовленням і поновили навчання за таким замовленням після академічної відпустки, академічна стипендія призначається у розмірі, який встановлюється особі згідно з цим Положенням за результатами останнього (до перерви у навчанні) семестрового контролю.

Студентам, які відповідно до наказу директора Інституту поновлені на навчання за регіональним замовленням, у разі наявності у них права на призначення соціальної стипендії, така стипендія призначається за процедурою та у строки, визначені цим Положенням.

1.8. Стипендіатам, які мають дітей віком до трьох років і продовжують навчання за денною формою, виплачуються щомісячна грошова допомога, передбачена законодавством, і стипендія, призначена згідно з цим Положенням.

1.9. З метою підвищення життєвого рівня та заохочення за успіхи у навчанні, участь у громадській, спортивній і науковій діяльності, Інститут має право надавати матеріальну допомогу та заохочення студентам Інституту, які навчаються за регіональним замовленням за денною формою навчання за рахунок коштів, передбачених у кошторисі Інституту, затвердженому у встановленому порядку.

1.10. Студентам, які навчалися за регіональним замовленням і перебувають в академічній відпустці за медичними показаннями відповідно до наказу директора Інституту, в межах коштів, передбачених кошторисом Інституту, затвердженому у встановленому порядку, щомісяця виплачується допомога у розмірі 50 відсотків мінімальної ординарної (звичайної) академічної стипендії.

Студентам з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, особам з їх числа, а також особам, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків, допомога виплачується у розмірі соціальної стипендії, яку вони отримували до початку академічної відпустки за медичними показаннями.

Зазначеним у цьому пункті особам, які хворіють на туберкульоз, допомога виплачується протягом 10 місяців з дня настання тимчасової непрацездатності у подвійному розмірі.

1.11. Студенти, які згідно із Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» мають пільги під час призначення стипендії, за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на здійснення заходів з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, виплачується додаткова соціальна стипендія у сумі:

- студентам, які навчаються за ОКР «Молодший спеціаліст» та освітньо-професійним ступенем фаховий молодший бакалавр — 150 гривень;

- студентам, які навчаються за освітнім ступенем «Бакалавр» — 170 гривень.

1.11 Засідання стипендіальної комісії Інституту відбуваються за потребою, але не менше двох разів на рік. Засідання вважається правомочним, якщо на ньому присутні більше половини від загальної кількості її членів. Кожне засідання оформляється протоколом, що підписується головою та секретарем комісії. Рішення стипендіальної комісії Інституту ухвалюється простою більшістю голосів присутніх на її засіданні членів.

2. Академічні стипендії

2.1. Академічними стипендіями є:

1) стипендії, засновані Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України (у тому числі іменні), які призначаються студентам за результатами навчання, розміри та порядок призначення яких визначаються окремими нормативно-правовими актами;

2) ординарні (звичайні) академічні стипендії;

3) стипендії у підвищеному розмірі — студентам, які досягли особливих успіхів у навчанні.

Розмір академічних стипендій для студентів визначається виходячи з установленого Кабінетом Міністрів України розміру мінімальної ординарної (звичайної) академічної стипендії з урахуванням успішності стипендіата.

У разі коли стипендіат має право на призначення кількох академічних стипендій, виплачується одна стипендія найбільшого розміру, якщо інше не передбачене законодавством.

2.2. У межах коштів, передбачених для виплати стипендій, Інститут призначає академічні стипендії студентам згідно з рейтингом успішності (далі — рейтинг), що складається на підставі об'єктивних та прозорих характеристик, прямих вимірів навчальних досягнень всіх студентів з кожного навчального предмета (дисципліни) і до якого включаються всі студенти за денною формою навчання за відповідним курсом та спеціальністю (напрямом підготовки).

Порядок формування рейтингу в Інституті визначається затвердженими правилами призначення стипендій відповідно до цього Положення за погодженням з Студентською радою.

Рейтинг студентів, які претендують на одержання академічної стипендії, формується по кожному курсу за кожною спеціальністю та рівнем освіти окремо. Рейтинговий показник кожного студента визначається як середньозважена оцінка за результатами семестрового контролю для молодшого спеціаліста і фахового молодшого бакалавра; екзаменаційної сесії для бакалаврів.

Рейтинговий список студентів, які претендують на отримання академічної стипендії, формується за результатами рейтингових показників від більшого до меншого.

Рейтинг, відповідно до якого студентам Інституту призначаються і виплачуються академічні стипендії протягом першого року навчання до першого семестрового контролю, формується на підставі конкурсного бала, отриманого ними під час вступу до Інституту. Рейтинги, відповідно до яких студентам призначаються і виплачуються академічні стипендії протягом наступних навчальних семестрів, складаються за результатами останнього навчального семестру за кожним курсом і за кожною спеціалізацією на підставі успішності з кожного навчального предмета (дисципліни) з урахуванням участі у науковій діяльності, творчій активності, громадському житті та спортивній діяльності.

Рейтинговий список студентів, які претендують на отримання академічної стипендії, формується за результатами рейтингових показників від більшого до меншого.

До рейтингу не включаються студенти, які:

- протягом навчального семестру до початку поточного семестрового контролю з будь-якого навчального предмета (дисципліни) набрали меншу кількість балів, ніж визначена в Інституті межа незадовільного навчання. Рішенням директора Інституту таким особам може встановлюватися строк, протягом якого вони можуть покращити результати навчання, але не більш як до дати початку наступного навчального семестру згідно з навчальним планом за відповідною спеціальністю (напрямом підготовки). У разі коли у визначений строк академічна заборгованість не ліквідована, здобувач вищої освіти підлягає відрахуванню з числа осіб, які навчаються за регіональним замовленням;

- мають навчальне навантаження у кредитах трансферно-накопичувальної системи на поточний навчальний рік у обсязі, меншому ніж норматив, встановлений навчальним планом для відповідного факультету, курсу та спеціальності (напрямку підготовки);

- станом на перше число місяця, що настає після закінчення семестрового контролю згідно з навчальним планом, мають академічну заборгованість;

- під час семестрового контролю здійснювали повторне складення контрольних заходів з метою покращення отриманих раніше оцінок;

- до дати завершення семестрового контролю, визначеного навчальним планом, не склали семестровий контроль з будь-якого навчального предмета (дисципліни).

Академічна заборгованість зазначена в даному пункті виникає у разі, коли:

- протягом навчального семестру до початку поточного семестрового контролю, визначеного навчальним планом, особа з будь-якого навчального предмета (дисципліни) набрала менше балів, ніж визначена в Інституті межа незадовільного навчання;

- під час семестрового контролю з будь-якого навчального предмета (дисципліни) особа отримала менше балів, ніж визначена в Інституті межа незадовільного навчання.

2.3. Особа, яка протягом попереднього навчального семестру отримувала академічну стипендію і внаслідок тимчасової непрацездатності, підтвердженої

довідкою закладу охорони здоров'я, не склала семестровий контроль у строк, визначений навчальним планом, має право на отримання академічної стипендії у розмірі мінімальної ординарної (звичайної) академічної стипендії. Рішенням директора Інституту таким особам встановлюється строк ліквідації академічної заборгованості, але не більш як місяць з дня припинення тимчасової непрацездатності, після чого питання призначення академічної стипендії такій особі вирішується на загальних підставах відповідно до цього Положення. У разі коли особі призначена академічна стипендія, здійснюється перерахунок коштів та виплата академічної стипендії у повному обсязі. Якщо стипендіат втратить право на призначення академічної стипендії, виплата такої стипендії припиняється, відшкодування коштів, отриманих такою особою під час ліквідації академічної заборгованості, не здійснюється.

2.4. Перед початком підведення підсумків кожного семестрового контролю Вчена рада Інституту, з урахуванням видатків на стипендіальне забезпечення, затверджених у встановленому порядку, визначає однаковий для всіх курсів та спеціальностей ліміт стипендіатів, яким буде призначатися академічна стипендія за результатами такого семестрового контролю. Цей показник встановлюється у відсотках (у діапазоні від 40 до 45) фактичної кількості студентів денної форми навчання, які навчаються за регіональним замовленням на певному відділенні, курсі за певною спеціальністю станом на перше число місяця, наступного за датою закінчення семестрового контролю згідно з навчальними планами.

Перед початком підведення підсумків семестрового контролю за другий семестр відповідного навчального року також встановлюється ліміт осіб, які зараховані на перший рік навчання і яким до першого семестрового контролю буде призначатися академічна стипендія на підставі конкурсного бала, здобутого під час вступу до навчального закладу.

2.5. Академічна стипендія у мінімальному розмірі призначається:

- студентам, які в межах ліміту стипендіатів, визначеного відповідно до пункту 2.4. цього Положення, згідно з рейтингом займають вищі позиції;

- студентам першого року навчання до першого семестрового контролю на підставі конкурсного бала, отриманого під час вступу до Інституту, в межах ліміту стипендіатів, визначеного відповідно до пункту 2.4. цього Положення.

2.6. Розмір академічної стипендії, призначеної згідно з пунктом 2.5. цього Положення, збільшується на 45,5 відсотка* у разі, коли за результатами навчання студенти відповідно до рішення Стипендіальної комісії займають найвищі рейтингові позиції і мають право на призначення академічних стипендій за особливі успіхи у навчанні.

2.7. Конкретна кількість стипендіатів, які навчаються на певному курсі за певною спеціальністю (напрямом підготовки) і яким на наступний навчальний семестр буде призначена академічна стипендія (включаючи академічну стипендію за особливі успіхи в навчанні), визначається Стипендіальною комісією Інституту шляхом округлення до цілого числа в бік зменшення добутку ліміту стипендіатів, визначеного відповідно до пункту 2.4. цього Положення, на фактичну кількість студентів денної форми навчання, які

навчаються за регіональним замовленням на певному курсі за певною спеціальністю (напрямом підготовки) станом на перше число місяця, наступного за датою закінчення семестрового контролю або приступили до навчання через десять днів після його початку (для студентів першого року навчання).

У разі одночасної наявності на певному курсі за певною спеціальністю (напрямом підготовки) студентів, які навчаються за повним та скороченим строками навчання, конкретна кількість стипендіатів встановлюється окремо для кожної з таких категорій відповідно до визначеного згідно з пунктом 2.4 цього Положення, ліміту стипендіатів.

Стипендіальна комісія може приймати рішення щодо встановлення єдиного ліміту стипендіатів для студентів, які навчаються на різних курсах за певною спеціальністю (напрямом підготовки), якщо такі особи навчаються за однаковими навчальними планами.

У разі наявності тільки чотирьох осіб на одному курсі за певною спеціальністю (напрямом підготовки) встановлюється, що кількість стипендіатів складає одну або дві особи за рішенням Стипендіальної комісії. У разі наявності тільки двох осіб на одному курсі за певною спеціальністю (напрямом підготовки) встановлюється, що кількість стипендіатів складає одну особу.

3. Соціальні стипендії

3.1. Соціальна стипендія у розмірі та порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, в обов'язковому порядку виплачується студентам, які за результатами навчального семестру не мають академічної заборгованості, незадовільних результатів навчання, включені до рейтинг відповідно до цього Положення та належать до однієї з таких категорій:

1) діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, особи з їх числа, а також особи, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків;

2) особи, які згідно із Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» мають пільги під час призначення стипендії;

3) особи, які відповідно до статті 5 Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» мають право на призначення соціальних стипендій;

4) особи, яким Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки учасників бойових дій та їхніх дітей, дітей, один із батьків яких загинув у районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій чи збройних конфліктів або під час масових акцій громадянського протесту, дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи, для здобуття професійно-технічної та вищої освіти» гарантується призначення соціальної стипендії.

3.2. Особи, зазначені у пункті 3.1. цього Положення, які вперше претендують або поновлюють право на призначення соціальної стипендії,

подають до Стипендіальної комісії у встановленому порядку відповідне письмове звернення із зазначенням дати та документи, що підтверджують їх право на отримання пільг та гарантій на стипендіальне забезпечення згідно з нормативно-правовими актами.

Якщо Стипендіальна комісія вперше розглядає питання про призначення студенту соціальної стипендії і при цьому заявник має право на призначення соціальної стипендії одночасно за кількома підставами, визначеними у пункті 3.1. цього Положення, за вільним вибором особи у письмовому зверненні зазначається тільки одна підстава для призначення тільки однієї соціальної стипендії.

Стипендіальна комісія протягом трьох робочих днів з дня отримання письмового звернення приймає рішення щодо наявності у студента права на отримання стипендії. У разі прийняття стипендіальною комісією позитивного рішення відповідна соціальна стипендія виплачується з дати звернення.

3.3. У разі коли особи, зазначені у підпунктах 2-4 пункту 3.1 цього Положення, мають право на призначення соціальної та академічної стипендій, за їх вільним вибором, зазначеним у письмовому зверненні до Стипендіальної комісії, призначається тільки один вид стипендії, яку особа отримуватиме протягом наступного навчального семестру. Якщо студент обрав отримання академічної стипендії, він втрачає право на отримання соціальної стипендії на наступний навчальний семестр, про що Інститут невідкладно інформує орган соціального захисту населення за місцем розташування навчального закладу.

Особи, зазначені у підпункті 1 пункту 3.1 цього Положення, мають право на отримання соціальної стипендії незалежно від отримання академічної стипендії.

3.4. Особам, зазначеним у пункті 3.1. цього Положення, які мають право на призначення соціальних стипендій згідно з цим Положенням, розмір соціальної стипендії, визначеної відповідно до пунктів 3.1. і 3.3. цього Положення збільшується:

- студентам, які є інвалідами по зору і слуху, — на 50 відсотків* мінімальної ординарної (звичайної) академічної стипендії;
- студентам з числа осіб, що входили до складу військових формувань і за рішенням відповідних державних органів направлені для участі в операціях з підтримання миру і безпеки або відряджені до держав, в яких велися бойові дії, — 30 відсотків*.

4. Соціальний захист та матеріальне забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

4.1. Студентам з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також студентам, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишились без батьків, сплачується:

- щомісячно — вартість продуктового набору для 3-разового харчування, згідно з діючими нормами;
- щорічно — матеріальна допомога у розмірі не менш 8 НМДГ;
- виплати на поповнення гардеробу — не менш 35 НМДГ;

- щорічна допомога для придбання навчальної літератури — у розмірі 3-х місячних соціальних стипендій, які їм призначені;

Виплата зазначеної допомоги здійснюється протягом 30 днів після початку навчального року.

- при вступі до Інституту грошова компенсація на придбання одягу і взуття не менш як 12 НМДГ, а також грошова допомога в розмірі не менш як 2,5 НМДГ.

Додатково, після закінчення Інституту при працевлаштуванні виплачується грошова компенсація на придбання одягу і взуття у розмірі не менш як 40 НМДГ, а також одноразова грошова допомога у розмірі 6 прожиткових мінімумів. За бажанням випускникам навчальних закладів може бути виплачена грошова компенсація у розмірі, необхідному для придбання одягу і взуття

Зархованим на повне державне утримання студентам з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, що не виїжджають до місць організованого відпочинку в дні канікул, а також під час їх хвороби видається готівка в межах установленої грошової норми на харчування з урахуванням торговельної націнки

4.2. Дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, які перебувають під опікою, сплачується:

- щомісячно вартість продуктового набору для одноразового харчування;
- щорічно — матеріальну допомогу у розмірі не менш 8 НМДГ.

Додатково, після закінчення Інституту при працевлаштуванні сплачується грошова компенсація на придбання одягу і взуття у розмірі не менш як 16 НМДГ та грошова допомога у розмірі шести прожиткових мінімумів. За бажанням випускникам навчальних закладів може бути виплачена грошова компенсація у розмірі, необхідному для придбання одягу і взуття

4.3. Діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, що перебувають під опікою (піклуванням), на період навчання забезпечуються гуртожитком і звільняються від оплати за проживання.

4.4. У період канікул студентам Інституту з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування виплачуються (за нормами службових відряджень) добові за час перебування у дорозі (туди і назад) та вартість проїзду залізничним, водним, міжміським автомобільним транспортом до закладів чи сімей, де вони виховувалися, за рахунок асигнувань загального фонду міського бюджету.

5. Надання матеріальної допомоги та заохочення студентам.

5.1. Матеріальна допомога та заохочення студентам, які навчаються за регіональним замовленням, надається за рахунок економії коштів стипендіального фонду Інституту.

5.2. Питання про призначення та виплати матеріальної допомоги та заохочення студентам розглядає Стипендіальна комісія Інституту.

Комісія приймає рішення про надання матеріальної допомоги та заохочення окремо щодо кожної особи та кожної виплати.

Матеріальна допомога може бути надана у разі:

- захворювання або нещасного випадку;
- скрутного матеріального стану;
- інших поважних причин, за наявності підтверджуючих документів.

Матеріальне заохочення (преміювання) студентам може бути надано за активну участь у студентському самоврядуванні, науковій, творчій, громадській, спортивній діяльності, за інші вагомі досягнення.

Пропозиції щодо матеріальної допомоги та заохочення студентам з відповідним обґрунтуванням надають голови циклових комісій, завідувачі кафедр Інституту.

Після розгляду та прийняття комісією відповідного рішення, директором Інституту видається наказ із зазначенням розміру матеріальної допомоги або заохочення.

*У разі коли розмір стипендії, розрахований відповідно до цього Положення, визначений у гривнях з копійками, розмір такої стипендії заокруглюється до найближчого цілого числа, більшого за розрахункове.